Якогось літа (вже й не спогадую якого саме, але десь так, пригадується мені, недалеко од наших днів) на Оболоні, що під Києвом, переполох зчинився — це як пронеслася моторошна чутка, що буцімто місячними ночами там почав з’являтися… утопленик. Ну, й наробив, він, скажу вам, шерхоту — чи не всю Оболонь переполохав. Та воно й не дивно. Як і всі утопленики, той теж був синім, але мовби по мармизі, як придивитися, то й не наш, не слов’янин — косоокий, вилицюватий, а замість бороди — кілька скручених у кільця чорних волосин. Та ще у вусі мідна серга проти місяця полискує. І рот у нього порожній, чорна западина — хоча б який там зуб стирчав! Та ще й очі без зіниць — ле-ле! Бляклі, застиглі зенки. Аж мороз по спині йде, як глянеш на ту мару!

І вбрана примара з річкового дна геть не по-тутешньому. І не по-сучасному. На голові — вовчий малахай з гострим верхом та довгими хутряними навушниками — хто їх тепер такі носить? А ще, казали, безрукавка на ньому шкіряна — на грудях дві чималі захисні бляхи, а між ними, на плечах і животі — залізна луска нашита, але вся погнута, як посічена. Мабуть, мечами поскороджена. Штани на ньому теж шкіряні, хоч і витерті, на ногах — сап’янці без підбір, із задраними носками. За плечима таке щось, схоже на сагайдак з луком і стрілами висить, у кістлявій руці (власне, не рука, а маслаки) вуздечку тримає, і мовби ще й пугу. Чи нагай. Наче батожище з кістяною ручкою, оздобленою мовби сріблом. Та ще на поясі кривий ніж у шкіряних піхвах.

Як придивишся до нього пильніше (а придивлялися лише не лякливі) — кочовик кочовиком! З отих самих чорних степових людей, що колись, дай Бог пам’яті, за Дніпром на Лівобережжі кочували та на Русь своїми ордами, як ті змії тугарини та гориничі, налітали. Дозволяли вони тоді нашим пращурам-русам, порубіжжя Русі, бувало, й до тла плюндрували — слава Богу, пощезали, бо й нам би через них життя не було. Мабуть, ота примара, утопленик синій, що Оболонь переполохав, з їхнього кодла.

Але ж коли то було? Може й десять сотень літ тому — то де Він оце взявся, як їхній і слід на землі запав. Напевно, привидилось комусь щось, а в страху очі, самі знаєте які. От і пустили ясу.

Аж ні. Рибалки, які ночами на оболонських озерах тирлуються, підтвердили: не поговір то. І не плітки. Справді колобродить той кочовик з вуздечкою місячними ночами на Оболоні побіля озер. І так він риболовів наполохав, що вони вже й бояться не лише вночі, а й удень потикатися до водоймищ. Кажуть, іде він на рибальські багаття — "грітися" чи що? Хоча не йде, а чавкає, бо в сап’янцях його повно води. І сам він мокрий як хлющ, аж дзюрить з нього, наче він щойно з дна водяного вибрався. До вогню руки простягає, у полум’я маслаки свої суне, а вода з рукавів аж плющить і багаття тоді шипить і гасне.

І хоч він на вигляд буцімто, як людина, але тіла ніби й немає — щось таке навзамін у нього прозоре, наскрізь просвічується. Кисіль драглистий та й усе. Тож і через будь-яку перепону він проходить — хоч би йому що. І крізь дерево проходить.

Як загледять рибалки ту мару — ноги в руки і драла. А він за ними трюхикає-плюскотить і кричить:

— Де є… Ситомля де є? Сто-омля??!

Який (яка) Ситомля? Та тут про таку (чи таке) й не чули.

А він знай своє:

— Моя питай… де Ситомля-річка? Там кінь моя…

Ага, нарешті збагнули: якусь Ситомлю-річку шукає та почвара. А риболови за своє життя ніякої Ситомлі й не бачили. На Оболоні взагалі річок немає. Самі лише озера. Щоправда, оболонські озера найбільші серед київських озер. На Лівобережжі це — Радунка і Тельбин, а ще ж

Видубецьке, Святище, в заплаві Сирця, далі Ердикське, Кирилівське, Синє, Конча-Озеро, Піщанці, Смолянці, Святе, Заспа, Долобське, Єрик, Душогубче, а ось в заплаві Дніпра на Оболоні — Біле, Василівське, Луківе, Улупка, Синякове, Кляшторне, Іорданське, Клебановське, Три Тоні, Вузьке, Воздвиженське, Довге, Чернече… Але річок немає на Оболоні, як і загадкової Ситомлі, яку шукає та примара. Чи мана. А мо й марево яке, фата моргана. Омана, одне слово.

Хтось із риболовів нібито в міліцію звертався, а там лише посміялися: пити, порадили, треба на рибалці поменше, тоді й утопленики не будуть привиджуватися.

Але згодом і мешканці крайніх будинків на Оболонському масиві почали скаржитись: серед ночі, кажуть, якийсь біс руків’ям нагайки у вікна стукає. Малахай на ньому вовчий з гострим верхом, а сам, як і всі утопленики, синій. А на вид справді як кочовик з минулих віків — косоокий, очі порожні і в роті ані тобі зуба! Чорне там, наче печерка яка. І справді мокрий, як хлющ. Аж тече з нього. І все доскіпується: де, мовляв, Ситомля? Там кінь моя…

Люди вже бояться на перших поверхах і квартирки відчиняти, навіть у двір, як стемніє, виходити, дітей не випускають…

Кажуть, бачили його, як він вулицею йшов і на машини не звертав уваги. Вони буцімто крізь нього проносяться, а йому хоч би й що! Про своє гундосить: де Ситомля, де моя кінь?

І стало втямки, що то не людина, хоч і в образі та подобі її, а — фантом. Чи — аура. Як по-старому — дух. А, може, й утопленик, але без душі й тіла… Тільки оболонка його. Довелося міліції вживати заходів. Та й від мешканців Оболонського масиву скарги посипались. Тоді міліція, зіславшись, що вона не має спеціалістів по різних там фантомах та примарах, до вчених звернулася, до спеціалістів з неопізнаних явищ та НЛО. А ті й підтвердили: не масовий то психоз чи галюцинації, а таки й

справді раптом неопізнаний Оболонню колобродить — чорти б його забрали! Радили, щоправда, не боятися тої примари, але й обережності все ж не варто втрачати. Хтозна який коник може викинути та мара — закони їй не писані! А поки що вона якусь Ситомль шукає. Та ще свого коня. А що то за Ситомль — вони й не відають…

Але чого він ту загадкову річку не деінде шукає, а саме на Оболоні? А того, озвалися краєзнавці, що Ситомль і була колись не деінде, а — на Оболоні. Цікава, взагалі, історія. Тож зібрали всіх бажаючих в Палаці культури на Оболоні — лекцію про минуле їхнього масиву та про ту Ситомлю, що її раптом шукає, послухати. Набилося в Палац — по зав’язку. Краєзнавець — учений із відомим ім’ям (до речі, мешканець Оболонського житлового масиву) так почав свою розповідь:

— Чи знаєте ви, шановні мешканці Оболонського житлового масиву, що таке… Оболонь? Ні, не пиво чи мінвода з такою назвою, а — ширше, первісніше? Оболонь — це не тільки сьогоднішній житломасив Києва в правобережній заплаві Дніпра, це — давньослов’янська назва, що означає низинний берег ріки, що його заливає весняним паводком — оболонь, болонь… Або ще — оболоня, оболоння… Так ось наша оболонь згадується в літописах під роками 1096, 1151, 1161, 1174 — у зв’язку з нападами кочівників та княжими міжусобицями. Тут колись були красиві місця, заливні луки, озера. Ще Нечуй-Левицький писав: "Сонце ховалося за межигірський бір… а далі озерця на оболоні… І річка Почайна горіли наче розтоплене золото…" Взагалі, природа Києва незвичайна і вельми приваблива, вона має свої відмінності і розмаїття. А все це обумовлене тим, що Київ розташований на пограниччі двох географічних зон — лісостепової і Полісся, на берегах, як ви знаєте, Дніпра, при впадінні у нього найбільшої його лівої притоки Десни, правобережна частина міста, де склалося історичне ядро, розкинулась на Київському плато, що є північними відрогами Придніпровської височини і розчленоване системою глибоких ярів, балок, долин невеликих річок на окремі узвишшя — Старокиївська гора, Замкова гора, Батиєва гора, Печерська, Щекавиця, Хоревиця та інші. Не так давно на території міста було 50 великих ярів та балок, що відкривалися переважно в долину Дніпра і

його правого притоку Либеді — Бабий яр, Смородинський, Кмитів, Протасів, Цимбалів та інші. Правда, частину їх засипали, спланували, а території використали під міську забудову чи озеленення. Перепади відносних висот в межах міста досягають 100–105 метрів, що теж є своєрідністю. У післявоєнні роки місто розрослося за рахунок освоєння лівого берега, його заплавної і борової терас, де виросли великі житлові масиви — Русанівка, Березняки, Лісовий, Лівобережний, Чернігівський та інші. Клімат Києва та його околиць помірний, відзначається відносно м’якою зимою і теплим літом.

Крім озер, у граді Кия багато річок та річечок, протоків, допливів, струмків. Загалом біля чотирьох десятків. А які річки! Перш за все — це найбільша правобережна притока Дніпра Либідь, знаменита літописна Либідь, що бере початок біля станції Київ-Вокзальний, а впадає в Дніпро біля Корчуватого, що розчленоване глибокими ярами, у яких жебонять струмки — Буслівський, Лукрець, Живець. Головні притоки: Буслівка, Відрадна, Шулявка, Кадетський Гай, Панківська, Клов, Звіринець, Протасів Яр, Хрещатик, Скоморох. А ще ж знаменита Почайна і її притоки — Бабин Яр, Притика, Кудрявець, а ще струмки Дніпра — Водиця, Жуківка, Коник, Хрещатицький струмок. А ще Глибочиця, річка Борщагівка, Голосіївський струмок, Десенка, Западинський струмок, Козача протока, струмок Киянка, протока Козинка, Сирець і його притоки Курячий Брід, Наводницький струмок, Нивки, Відрадний струмок, Половиця, Реп’яхів Яр, струмок Старик, струмок Турець, Чорторий, струмок Юрківця, річка Мушинка. Жаль, що переважна більшість їх або загнана в колектори, як Либідь, або зниклі і на місці їхніх русел — вулиці чи масиви, як на місці Почайни виникла Почайницька вулиця…

У залі почулися нетерплячі вигуки:

— Та коли ви вже нарешті скажете про мару на Оболоні? Чому вона у нас бродить-колобродить? Яку Ситомлю шукає на Оболоні?

— Про Ситомль давай! Чого це його втопленик шукає?

— Хто такий Ситомль?

— Це вона, — м’яко уточнив краєзнавець. — Річка відома з давньоруських літописів. А текла колись заливними луками Оболоні — ось звідки вислів: "У Сетомле на болоньє". Впадала в Почайну. Її сьогодні немає.

— Як це — немає? — аж обурились слухачі.

— А так… Щезла, як щезла Почайна, перетворившись на Почайницьку вулицю. А була ж вона славною, річка Ситомль. І глибокою, і дуже непростою водяною перешкодою. Коли року 1036-го печенізькі війська напали на Київ, Ярослав Мудрий їх розгромив і їх багато потопилося при втечі у водах Ситомлі на переправі.

Краєзнавець відкрив симпатичний томик.

— Ось як про те пише Нестор у своїй "Повісті врем’яних літ":

"… І коли перебував Ярослав у Новгороді і прийшла йому звістка, що печеніги взяли в облогу Київ.

Ярослав зібрав багато воїв — варягів і словен — і прийшов до Києва і увійшов у город свій.

І було печенігів безліч.

Ярослав же виступив із города, зготував дружину до битви, і поставив варягів посередині, а з правого краю крила — киян, а на лівому крилі — новгородців.

І стали перед городом, а печеніги почали наступати,

І зійшлися на місці,

Де нині собор святої Софії — митрополія Руська, —

А тоді було там поле за городом.

І була січа люта,

І ледве здолав надвечір Ярослав.

І побігли печеніги врізнобіч,

І не знали куди біжать.

І одні втікачі втонули у Ситомлі, інші ж — у інших ріках,

І так загинули, а решта їх бігає невідомо де і до сьогодні..."

— А решта їх бігає невідомо де й до сьогодні, — замислено повторив краєзнавець. І по хвилі додав: — Один, як ми вже знаємо, бігає й досі на Оболоні...

— Чого він бігає? — вигукували з зали.

— Шукає Ситомль на Оболоні, а її немає. У 1374–1380 роках на Оболоні спорудили однойменний житловий масив, забудований в основному 9— і 16-поверховими будинками. Тут, як ви знаєте, є станції метро "Петрівка", "Левченка", "Мінська", "Героїв Дніпра". Загальна площа масиву — 3 мільйони квадратних метрів. Є штучні озера, але річки Ситомлі вже немає — ані знаку, де вона колись була. Хіба іноді літніми ранками ще до схід сонця над Оболонню бродять легкі туманці із запахом річкової води, баговиння, куги, ряски і ще якихось неповторних запахів річки...

У Палаці зненацька лунко дзенькнуло вікно й дрібні скалки скла сипонули на людей. Ніхто й отямитись не встиг, як у вибите вікно заглянув Утопленик. Повів порожніми очима сюди і туди, і чорним провалом беззубого рота запитав:

— А де Ситомля?… Де моя… коня?..

Учений-краєзнавець саме хотів було пояснити присутнім, що не треба боятися якогось там фантома, що походить від грецького слова і означає привид. А що таке привид? Це — дух померлого, який привиджується людям забобонним або з хворобливою уявою, що це — персонаж казок, легенд тощо і взагалі — неясні, ледве окреслені контури чого-небудь, що-небудь нереальне, оманливе, ілюзія, якою живе людина або загроза чогось, яка переслідує її. Одне слово, привиддя. Як в цей час брязнуло вікно і Утопленик, сунувши голову в залу, запитав про Ситомлю та свого коня і, ясна річ, вже не було кому пояснювати, що то всього лише ілюзія — зала в одну мить спорожніла…

Ось тоді краєзнавець і дійшов думки, що далі подібні розмови, бодай і просвітницького напрямку, нічого не дадуть, треба виходити на контакт з фантомом, чи як його там? З марою-примарою, коли це й справді примара. Тож треба йому йти до озер, бо саме там, в першу чергу, як ширився поговір, і з’являвся Утопленик.

Робити нічого, не сказавши сімейству ані слова, куди він зібрався, краєзнавець першої ж ночі, позичивши в сусіда вудку (рибною ловлею він не займався) для виду, що буцімто він рибалка, прихопив у целофані картоплі, подався на ніч дивлячись.

А втім, ніч була навіть лагідною — сяяв місяць уповні і все навколо, як і водиться, було залите сріблом.

Прийшовши до озера, краєзнавець якусь мить стоячи, прислухався сторожко, але всюди було тихо й безлюдно. "Задарма я приперся, —

подумалось йому. — Який фантом? Все то... Ілюзія... Хто що хоче бачити, той те і бачить..." Але вирішив все ж не відміняти задуманого, а ніч добросовісно висидіти біля озера. Поклав вудку на березі, наче він рибу ловить, а сам, назбиравши хмизу, розпалив багаття і заходився, як нагорів жар, пекти в ньому картоплю.

Печену картоплю він любив над усе ще з дитячих літ, коли з однолітками ходив у нічне до річки пасти колгоспних коней, доглядаючи тварин, пекли бульбу — ой смачною ж вона була темної ночі під волохатими зорями! А як пирхали коні!.. Нічліжник замріявся, приємно випростав ноги біля затишного багаття, пригадував дитинство. І здався він сам собі маленьким, підлітком-пахолям, і вчувалося йому, що десь поруч пирхають ті коні, які він більш як піввіку тому пас на березі Хоролу.

Наче й не було поруч великого масиву, тиша оповила все навколо, тільки іноді в озері сплескувала риба та десь стривожено скрикував нічний птах. Та ще — як оживав вітерець, сонно шуміли комиші. І знову все затихало, наче завмирало... І тільки місяць угорі та червоний жар багаття унизу, з якого все відчутніше пахтіла картопля...

Гасли вогні, масив, огортаючись пітьмою, пірнав у срібну млу. Зрідка пурхали сірі нічні метелики. Та ось здалеку долинула мелодія гімну. "Дванадцята, — подумав він, — північ. Час, коли з’являються дива".

І тільки було взявся за паличку, щоб підгорнути жар, як він і з’явився.

Спершу почувся наче плюскіт.

Краєзнавець метнув погляд на озеро — вода в ньому мов олов’яна, ані брижів, ані хвильок. Фантом з’явився з-за комишів, плюскотів, чавкав у прибережній муляці. Та ось він вийшов на сухе.

Подоба та людська була невисокою, але й не низькою. Ні, радше низькоросла, натоптувата. На голові вже знайомий із розповідей гостроверхий вовчий малахай, вдягнений пришелець у шкіряну безрукавку з бляхами й металевою лускою, шкіряні штани, заправлені в сап’янці. Лице (принаймні те, що мало ним бути) і голі руки по плечі — сині… Утопленик та й годі!

Краєзнавець пригадав, що за давніми уявленнями українців, за їхньою ментальністю, чарівним світом їхньої фантастики й передань про ірреальне та демонологію, у якій неодмінно діють відьми, чарівники, русалки, упирі, вогняні змії та інша нечиста сила, утопленики світлими ночами неодмінно виходять з річкового дна погрітися в прогінні місяця…

То, може, цей втопленик і привидівся з передань предків? Чи йому все це сниться?

Чавкаючи сап’янцями, котрі, здавалось, були повні води, примара рухалась до багаття, була вона мокра, наче й справді піднялася з дна річкового. Тільки чомусь забагла погрітися не під місяцем, як то водиться, а біля багаття, з якого вже линули такі апетитні пахощі печеної картоплі.

В синій драглистій руці примара тримала вуздечку.

Явно шукала коня — все сходилось.

"Коли ж це ти втопився, горопахо? — подумав краєзнавець і подумав чомусь співчутливо. — Чи не тоді, як вашу орду розбив Ярослав Мудрий і ви, втікаючи з-під стін Києва, потопилися в Ситомлі?.. Довго ж ти, чи не тисячу літ пролежав на дні річковому, що аж тепер оце вибрався на світ білий?"

Омана була схожою на кочовика печеніга. Попустошили вони Русь, особливо ж в роках 915, 920, 986, 972-му. Востаннє напали на русичів у

1036 році, коли їх розбив під Києвом Ярослав Мудрий. Цей, мабуть, з них, з останніх розбитих…

Печеніг — чи його фантом — чавкаючи, підійшов до вогню, струсився, як струшується забрьоханий пес і простягнув сині руки до вогню.

Руки просвічувалися, наче були драглистими, з них стікала вода. Була вона реальною, бо коли потрапляла на жар багаття, жар шипів.

Він трусився, наче добряче перемерз.

"І не дивно, — подумав краєзнавець. — Тисячу літ пролежати на дні річки…"

"Але, — по хвилі думав він, — з якої річки піднялася ця омана, як і річок на Оболоні немає?"

Простягаючи руки до вогню, фантом щось бурмотів і наче клацав зубами, яких у нього не було, щось харамаркав чорним провалом рота.

— Ти, напевне, щось шукаєш? — запитав його краєзнавець і сам подивувався своєму спокою, наче те, що він бачив, було звичайним явищем.

— Моя шукай… шукай Ситомль, — дивлячись поперед себе у простір, відповів фантом. — Моя шукай коня, — показав вуздечку.

— Твій кінь у Ситомлі на дні…

Примара здригнулась.

— Моя чує голос… Де Ситомля?

— Немає Ситомлі, — зітхнув краєзнавець. — Зникла Ситомля, як позникали й інші річки. На місці Ситомлі нині житловий масив, у якому живуть інші, тобі незнані люди. Далекі нащадки тих русів, яких ти прибігав пустошити.

— Я хочу коня… Я хочу в степ до печенігів…

— Немає вже твоїх печенігів, — співчутливо розвів руками краєзнавець. — І Печенігії твоєї теж немає.

Фантом — чи хто там на його місці? — мерзлякувато щулився.

— Де моя Печенігія? Де мої печеніги?

— Немає їх…

— Чому… немає?

— А тому… Доки виходили грабувати сусідів, щоб поживитися дармовим добром, загубили свою батьківщину — така доля у всіх завойовників.

— Я довго спав у річка… Хочу знайти коня і до кибитки своєї в степ повернутися. До дітей і жони своєї…

— Немає твоєї жони. І дітей твоїх немає. І народу твого немає. Іди собі спати і не хвилюй людей. І про Ситомль забудь, у якій ти втопився. І про коня забудь. Повертайся спати у своїй вічності.

— Моя піде у… у тебе, — раптом сказала примара і чавкаючи, посунула на краєзнавця. — Моя печаль — твоя печаль…

Ніхто достеменно не знає, що насправді сталося вночі біля оболонського озера, куди краєзнавець ходив на зустріч з фантомом. Як ніхто не відає, чи відбулася насправді його зустріч з примарою, чи то все привиділось чоловікові?

Краєзнавець отямився, як уже починало сіріти й над озером шумів вранішній вітерець та шушукались комиші. Він заковиз сидячи, впустивши голову на груди, а картопля в багатті за ніч так перепеклася, що перетворилася на чорні грудки…

— Жаль, — але без жалю мовив краєзнавець, думаючи щось про своє.

Місяця вже не було в небі, багаття вмерло, лише на дні сірого попелу жевріло кілька кволих жаринок, краєзнавець промерз, здавалося, наскрізь. Кутаючись у нейлонову куртку, він думав, що фантомний біль — відчуття неіснуючої кінцівки або її частини — виникає у тій частині людського тіла, яка ампутована, якої насправді вже немає, а вона болить, як ніби є…

Йому боліло за Ситомлю, якої насправді не було. Боліло за річкою, як ніби вона була колись часткою його самого, його душі і дум його заповітних, і світу його… Річки не було, а біль у його душі, біль за нею не вщухав…

І ще він думав: фантомний біль, це не тільки біль за втраченою частиною тіла, а й за знищеною природою, за річкою, за озеречком, за лісом-пралісом, за травинкою, за билинкою…

… Краєзнавця вранці розшукало сімейство: дружина з сином та дочкою і забрали його додому, але він ні на що не реагував, а тільки скаржився, що йому холодно, і що йому болить…

— Що тобі, любий, болить? Де болить? — доскіпувалася дружина.

— Ситомля мені болить…

— Це досить рідкісний вид фантомного болю. Власне, новий його різновид, що раніше не зустрічався. Принаймні в моїй практиці, — констатував професор в клініці інституту, куди привезли краєзнавця. — Не за втраченою частиною тіла, а за втраченою природою. Хоча так і має бути, адже природа — це частина кожного з нас…

Нову хворобу було в клініці названо як "Фантом на Ситомлі"…

Дехто із спеціалістів, щоправда, переконаний, що то зовсім ніяка не хвороба, а біль душі, світла печаль її, ще ні-ні та й прилине до людини, огорне її печаль за тим, що нами ж і знищене, і що вже більше ніколи не повернеться, як ніколи не повернеться світловода Ситомль, що текла правобережною заплавою Дніпра, де на луках бродили журавлі й бузьки, а в прибережжі — сірі та руді чаплі, поважні й задумливі… Журавлі кричали… Кажуть, що й нині ще можна почути їхній крик на світанку, якщо, звичайно, душа того забажає…

Фантом зник і більше не з’являється на Оболоні, і де він подівся, того ніхто не відає. Як ніхто достеменно не відає, чи був він насправді, а чи то просто уява людська. Але що з того, що фантом зник, як біль його зостався — за річкою невеличкою, за Ситомлею, за посестрами її, зниклими річками і річечками, за озерами й заплавами з буйними травами, за допливами й струмками, що жебоніли собі в оточенні печально-задумливих верб та верболозів чи восени полум’яніли кетягами калини. Понад тисячу видів рослин знали наші предки, близько шестисот тварин, понад десять тисяч комах — де все це? Тільки й лишилася в пам’яті обрядова пісня слов’ян про дерево життя:

В нашого брата обгороджено,

Обгороджено, красно сметано,

Серед подвір’я зелений явір,

Під тим явором чорнії бобри,

На восиридки — ярії пчоли,

А на вершечку — сиві соколи.

Чорнії бобри — на шуби добрі.

Ярії пчоли — меду на столи,

Сиві соколи — пану на хвалу…

І все це нині — як вічний фантом… Колись текли й дзюріли і клекотіли з піщаним дном річки, і хлюпотіли собі плесами тихими, на яких біліли маківки й жовтіли глечички, а в прибрежжі співало птаство — солов’ї тьохкали, горлички туркотіли… І все це за віки перетворилося або на канави з брудною водою, або й на території гаражів…

Дехто з оболонських старожилів, особливо з невмирущого племені риболовів, переконані й запевняють, що насправді кочівник-печеніг, утоплений в Ситомлі в році 1036-му, ніде й на зникав, а все ще з вуздечкою в руці бродить у тих краях і все ще шукає Ситомль, ту річечку, яку вже знайти неможливо, але душа за якою все ще болить і болить, і болітиме, напевне, ж вічно. То ж і питатиме вічно той кочовик:

— Де моя Ситомля? Де моя коня?..

Але хто йому нині скаже, де тепер Ситомля з піщаним дном, що мирно текла собі в оточенні верб і верболозів, осоки і куги, де бродили чаплі, а біля дна пурхали піскарики, а на плесах тихих і замріяних біліли маківки й жовтіли глечички, а в прибережжі співало птаство…

То де ж вона, Ситомля, чи не найменша річечка Руси-України, де вона нині? Але хто про це вам скаже, хто?..